RADOMER KIELCER LEBEN № 52 (83) — פרייז 25 גראשן

ראדאמער-קעלצער לעבן

הייגט 10 זייטען.

אדרעסען
פון „ראדאמער קעלצער לעבן"

אין ראדאם
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Radom, Szwarlikowska 20.

אין קעלץ.
Redakcja i Administracja
„Radomer Kielcer Leben"
Kielce, Staro-Warszawska 34.

אנאנסען פרייז:
איין מיל־מעטער שורה: פאר'ן טעקסט 20 גר.
„ „ „ אין „ 40 „
„ „ „ נאכ'ן „ 18 „

ראדאם פרייטאג ה' טבת תרפ"ו — פאר'ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז די רעדאקציע ניט פעראנטווארטליך. — 25 go grudnia 1925 roku

מענער און פרויען גימנאזיעס „חובבי דעת" (פשיאטעל ווייעדזי) אין ראדאם.

די עקזאמענס צום צווייטען האלבען שול-יאהר וועלען זיך אנהויבען דעם 5-טען יא-נואר 1926 לויט דעם לעקציאנס-סיסטעם.

ביטעס פון קאנדידאטען ווערען אנגענומען ביז דעם 4 טען יאנואר איינשליסליך, אין סעקרעטאריאט פון די גימנאזיעס קילינסקא 11. №

די דירעקציע

טעאטער „ראזמאיטאשטשי" אין ראדאם

פעראייניגטע טרופע פון יודישען ארטיסטען—פאראיין אין ווארשא.
מיטן אנטייל פרויען: ביאלקאוויטש, לובארטאווסקא, צאהם, אידא ראזענצווייג, שפילמאן. מענער: ביאלקאוויטש, בלאט, ווינער, וויינבערג, פעלד, קליינער, שטיין א. א.

פרעמ'ער! צום ערשטען מאל אין ראדאם! פרעמיערע!

שבת 26-טען ד. ח. 8.30 אוונט ווערט געשפילט צום ערשטען מאהל דער שלאגער פון אמעריקא, ענגלאנד, רומעניען, פוילען, די איבעראל אנערקענטע פיעסע מיט געזאנג און טענץ אין 3 אקטען פון כעגאל.

די פערגעסענע מאמע

אויך די פערגעסענע מאמע טרעט אויף אין 2-טען אקט מיט נייע טענץ דער באלעט - מייסטער ה' קליינער.

זונטאג דעם 27 ד. ח. 8.30 אוונט ווערט געשפיעלט צום צווייטען מאל די אמעריקאנער קאמישע אפע-רעטקע אין 3 אקטען פון זילבערט

דער אמעריקאנער חזן

אכטונג: צוליב די פוילישע פארשטעלונגען „יאסעל-קא" בייטאג וועט די קאסע זיין אפען שבת און זונטאג פון 5 אזייגער נ. מ.

מיטוואך דעם 30-טען ד. מ.
פרייז פון 60 גר. ביז 2 זל.
ווערט געשפילט צום ערשטען מאל אין דעם סעזאן די ערפאלגרייכע פיעסע אין 4 אקטען.

די משומדת

געשעפט'ס-פיהרער: ליכטער.

די ספולדזיעלניא קרעדיטאווא פאר האנדעל און האנדווערק. פלאץ 3-טער מאי נומער 2.

מאכט בעקאנט, דאס דעם 26 און 27-טען גרודזיען זייגער 5 נ. מ.
——— וועט פארקומען ———

א אלגעמיינע פערזאמלונג

פון די מיטגלידער מיט'ן צוועק, צו וועהלען רעפרעזענטאנטען אויף 3 יאהר לויט די פארשריפטען פון סטאטוט.

די מיטגלידער, וועלכע האבען נישט גאנצע 25 זלאטעס, איין „פאי־אודזיאל" און העלפען נישט צוצאהלען ביז דעם 20-טען גרודזיען קענען זיך אין די וואהלען נישט בעטייליגען.

די פערוואלטונג

BANK KUPIECKI w RADOMIU

Spółdz. z ogr. odp.

plac 3-go maja 5 telef. № 14

Załatwia punktualnie wszelkie operacje bankowe, przyjmuje dokumenty inkasowe do wszelkich miejscowości—za minimalną prowizję. Zainkasowane pieniądze wypłaca w dniu wpływu.

יעדע ווירטין דארף וויסען,

אז די מאשטש צו פאדלאגעס.

„JAŚNIEJ SŁOŃCA" גיט צו די פאדלאגעס, פאנאצקעס און ליגאלזעלס א שעהנע און לאנגדויערדע האפטיגען גלאנץ קאן בענוצען זיך מיט בערשטען.

„Jaśniej Słońca"

פערטרעט אייל-פארב, פארבט וויסע-פאדלאגעס אין פערלויף
פון א שעה אויף די פארבען:
מאכאגאניאווע און טינקעל ארזשעכאווע
פרובט און איהר וועט זיך איבערצייגען!
פערקויף אין אלע סקלאד-אפטעקעס, זייף און פארב געשעפטען.

Fabryka przetworów techno-chemicznych
„MARY" Warszawa, Dzielna 48, tel. 285-51.

יודישע קאאפעראטיווע בענק אין ראדאם.

(עטליכע ערנסטע ווערטער ערב די וואהלען אין דער יודישער באנק — — פלאץ דריטער מאי).

מיר האבען אין ראדאם צוויי יודישע קאאפעראטיווע בענק: די קאאפ. האנדווערקער־באנק און די יודישע קאאפ. באנק פאר האנדעל און מלאכה, ארום וועלכע עס קאנצענטרירט זיך דאס גאנצע יודישע האנדווערקערטהום און סוחרים'שאפט פון ראדאם.

די אויפגאבען פון ביידע דערמאנטע בענק זענען דער עיקר געשטיצט אויף דעם, אז זייערע מיטגליעדער זאלען אין נויטיגע פאלען זיך קענען בעהעלפען מיט זיי, אין פארם פון ארויסבעקומען ענטשפרעכענדע הלוואות, געניסען פון ביליגען קרעדיט, ווי אויך צו פערשאפען זיי די מעגליכקייט אויף דיסקאנטא־אפעראציעס פאר ביליגע צינזען. דערביי איז כדאי צו צוגעבען, אז א בעזונדער אכט דארף געלעגט ווערען אויף די יעניגע מיטגליעדער — סיי סוחרים און סיי האנדווערקער — וואס זענען אמיינסט געדריקט און געפינען זיך צוליב מאנגעל אין קרעדיט אין א קריטישען מצב. ס'איז כמעט מעהר ווי זיכער, אז א דאנק טאקי די קלענערע סוחרים און האנדווערקער זענען די קאאפעראטיווע בענק בעשאפען געווארען. די הויפט־אינציאטיווע, סיי פון די צענטראלעס, סיי פון די ארטיגע לאקאלע פינאנס־ארגאנען איז אמיינסט אנגעוויזען דערויף, אז די בענק זאלען, אין דער ערשטער רייה, אנטקעגען קומען יענע האנדווערקער און פוהרישע עלעמענטען, וועמענס פראדוקטיוויטעט ווערט געהאמעוועט און געשטערט, נאר דורך דער איינער סבה, וואס הייסט געלד־מאנגעל. נאר די זעלבע זענען בערעכטיגט אלס די ערשטע צו געניסען פון ביליגען קרעדיט, הלוואות און צוגענגליכע דיסקאנטא. דאס איז זייער איינציגער אנלעהן און אונטערשטיצונג'ס כח, אהן דעם שטעהט זיי פאר רואין און אונטערגאנג. קיין אנדערע מעגליכקייטען. אויסער אויסזיכטען געפונען זיך נישט אין זייער בעזיץ.

א יודישער קליין־סוחר קען צוליב 100 אדער 200 זלאטעס, וועלכע ער האט פונקט נישט צו דער ריכטיגער צייט — באנקראטירען, אדער ער קען אמאהל (און אפשר גאנץ אפט) צוליב די זעלבע 100 אדער 200 זלאטעס בלייבען אהן א לעק כחורה. דער חשבון איז א גאנץ פשוט'ער: די סחורה האט ער צובארגט. זיינע קונים, לאמען זאגען, זענען גאנץ געטרויען־גלויביגע און זיי וועלען איהם בעשטימט בעצאהלען. אבער די געלדען זענען דאך דערווייל אויסגעלעדיגט און מען ברויך קויפען פרישע סחורה, אנדערש איז נישטא פאר וואס צו־לייזען און אז מען לייזט נישט, פון וואן זשע זאל מען פערדינען? דער יודישער קליין־סוחר איז גאר א עני באותה שעה און מיט 200 אדער 300 זלאטעס קען ער אויף די פיס געשטעלט ווערען. דאס זעלבע געשיקט זיך אויך מיט'ן דורכשניטליכען יודישען האנדווערקער, וועלכער נויטיגט זיך נישט ווייניגער, ווי דער קליין־סוחר אין ביליגען קרעדיט. פיל מאהל בעקומט דער האנדווערקער פאר זיין ארבייט אנשטאט געלד — וועקסלען, ער האט שווער און עהרליך אפגעארבייט, אבער קיין מזומנים האט ער נישט בעקומען פון זיינע קליענטען. ער דארף דאך האבען צו לעבען און צו קויפען רויה־מאטעריאלען און מכשירים, ער זאל קענען זיין מאשין ווידער לאזען אין בעטריעב. ווי מיר זעהען, איז אויך זיין עקזיסטענץ־פראגע אבהענגיג אין דער קאאפעראטיווער יודישער אדער האנדווערקער־באנק, וועלכע איז די איינציגע, וואס בעזיצט מעגליכקייטען צו־לאזען אין אויסניץ בעוועגונג אלע זיינע פראדוקטיווע און שאפענדע ארבייט'ס־כחות.

אט דאס זענען לפי ערך די אויפגאבען און ציעלען פון די יודישע קאאפעראטיווע בענק ובתוכם אויך די יודישע בענק אין ראדאם אריינגערעכענט. די פראגע שטעלט זיך נאר, צי די יודישע קאאפעראטיווע בענק אין ראדאם שטעהען אויף דער געהעריגער הויך פון זייער אויפגאבע און צי זיי בעמיהען זיך צו פערווירקליכען אין לעבען די אלע אינסטרוקטיווע התחייבות'ען לגבי דעם ראדאמער יודישען קליין־סוחר און האנדווערקער.

אין יעצטיגען פאל, ווילען מיר רעדען א פאר ווערטער אויפ'ן אדרעס פון דער יודישער קאאפעראטיווער באנק. (פלאץ 3־טער מאי) וואו עס קומען פאר דעם 26 און 27 טען — סהייסט דעם היינטיגען שבת צו־נאכט און זונטאג — וואהלען אויף רעפרעזענטאנטען. מיר נוצען אויס אט דעם מאמענט בכיון, ווייל מיר זענען אין דער מיינונג, אז די נייע געוועהלטע רעפרעזענטאנטען דארפען זיך בילדען פון א טהייל נייע פנים'ער און צוזאמען מיט די אלטע פערבליבענע גוטע עלעמענטען שאפען א גוטע און נוצליכע לייטונג פאר דער באנק. מיר זענען דא נישט אויסען צו קריטיקירען די באנק גופא. די באנק איז דא גארנישט שולדיג, אדרבא, די באנק אליין איז זעלטען אויסגעוואקסען, ענטוויקעלט זיך זעהר גוט און האט די בעסטע פערספעקטיווען אויסצוּוואקסען איינע פון די אנגעזעהענסטע קאאפעראטיווע־בענק אין פוילען, מען דארף נאר זעהן, אז די באנק זאל אריבער אין רשות פון זארגפולע און איבערגעגעבענע טהוער, וועלכע זאלען זיין פעראינטערעסירט און בעזיצען א גוטען ווילען צו פערשאפען א נאהנטען קאנטאקט צווישען דער באנק און אלע איהרע מיטגליעדער.

ס'איז געוועזען איינע פון די גרעסטע פעהלערען, וואס דער ראט און פערוואלטונג פון דער יודישער באנק האט דערלאזט, אז אין שטאט זאל מען לעצטענס רעדען גאנץ אפען, אז אין דער יודישער באנק הערשט דער סיסטעם פון פראטעקציאניזם, און אז דער, וואס האט דארט א שטיקעל צד, דער איז בעפארציגט ביים בעקומען הלוואות

י. מ. שויכעטזאהן.

א י ן א פ ג ר ו נ ד

(א שפאנענדע געשיכטע פון היינטיגער צייט).

דער נעגער האט זיך אנגעשטויסען, לויט דער האלטונג און איראנישען טאן פון מיסטער פיליפ, אז ער האלט זיך נאך ווייט פון מענדעלע'ס פראפאזיציע, איז ער ארויס פון געדולד, גארנישט געענטפערט, נאר א נעהם ארויסגעטהון פון אלע קעשענעס טויזענדער דאלארען מיט בריליאנטען אין דרייסט א זאג געטהון:

— גאספאדא דא האט איהר בעלוינונג און גיט מיר דאס שעהנע מיידעל!

מיסטער פיליפ'ן האט א בלישטש געטהון אין די אויגען ס'בכפל בריליאנטען מיט גראבע פעקלעך דאלארען און ער איז ארויס פון די כלים, איהם איז מאמענטאל א בליציגער געדאנק דורכגעפלויגען און ער האט אין איין מינוט בעשלאסען, אז דאס שטיקעל „סחורה" מיט'ן נאמען ס א ר א, וועט ער מיט געוואלד ארויסרייסען פון די שווארץ־ברוינע און עס אוועקגעבען דעם נעגער; זאל אפילו דער גרעסטער סקאנדאל ענטשטעהן, וועט ער נישט פרעגען פאר אזא „מאטניא" לוינט זיך אלץ.

און נישט קלערענדיג, האט ער זיך געווענדעט צום נעגער:

— זייט רוהיג, איהר בעקומט, וואס איהר ווילט, נאר איהר טארט נישט פון דאנען ארויס, כדי מ'זאל אייך נישט זעהן, ווייל אין צווייטען צימער ווארטען דארט נאך „קונים" און זיי טארען אייך נישט בעמערקען.

אזוי רעדענדיג, האט מיסטער פיליפ צוגעשארט צו זיך ס'בכפל געלד מיט בריליאנטען און מיט ציטערדיגע הענד אלץ אריינגעלעגט טיף אין בוזעם קעשענע און א שטראהלענדער מיט א פערפלאמט פנים גערופען מענדעלע'ן:

— נו, קומט, ה' מענדעלי, מיר וועלען שוין א סוף מאכען מיט די איבריגע „העכטלעך", קומט, קומט.

און ביידע זענען ארויס, איבערלאזענדיג דעם נעגער, צוווארפענדיג איהם א גליקליך שמייכעלע, וואס דער טייטש דערפון איז געווען:

— שא, ס'וועט באלד אויפ'ן בעסטען אופ'ן ערלעדיגט ווערען, נישט געזארגט. —

מיסטער פיליפ מיט זיין צווייטע האנד, מענדעלי ארעסבר, זענען אריין אין עס־זאל און דער טארג האט זיך אנגעהויבען.

די ברוינע ראסע מיט די בראנז־קופערדיגע אינדיאנישע שבטים זענען ארויס פון גלייכגעוויכט, זיי איז נישט געפעלען, וואס מיסטער פיליפ מאכט

אָדער דיסקאָנטאָ, און הער ס'איז נישט געבענטשט פון דער השגחה עליונה מיט אַזאַ זכות - מוז לויפען נאָך זיין בעשטימטע הלוואה וואָכען לאַנג און, אבערעכענדיג זיך גוט די פיס, ערשט גאָרנישט בעקומען.

די אורזאַך דערפון איז נישט, וואס די באַנק האט עס ווייניג געלד, ניין, די באַנק האט גענוג און קען אַלע מיטגלידער בעפריעדיגען, זאָ אָבער שטויסט מען זיך אָן אויף אַ גאַנץ אַנדערע ערשיינונג; אַנ'ערשיינונג, וואס קען אַנדעריש נישט בעצייכענט ווערען, נאָר מיט'ן נאָמען, „פראָטעקציע" אַ דאַנק וואס אַ טהייל מיטגלידער האט די מעגליכקייט, אַז זייערע לויפענדע קאָנטעס אין דער באַנק זאָלען כסדר בערייכערט ווערען מיט נייע צוגעקומענדע ציפערען פון דיסקאָנטעס און הלוואות, בשעת די קאָנטעס פון די יענעגע מיטגלידער, וואס זוכען, אָדער האָבען נישט די געהעריגע פּראָטעקציע, — מוזען חדשים זיין כמעט ליידיג און פוסט. דאָס איז אַ נישט דערלאָזבארע טאַקטיק. מיר פערשטעהען דאָך גאַנץ קלאָר, דאָס ווי באַלד אַ געוויסע גרופּע, לאָמיר אָננעמען, למשל אַ צאָהל פון 5 פּערזאָהן—בעקומט י ע ד ע ר איינער פון זיי צו 1000 זלאָטעס דיסקאָנטאָ אָדער בלייבט שולדיג צוליב חבר־פּראָלאָנגאַציעס (אויך אַ דאַנק יענע פּראָטעקציע) מוזען דאָך דערפון ליידען 16 אַנדערע מיטגלידער, וועלכע ווינשען זיך נישט מעהר ווי אַ קליינע הלוואה אָדער דיסקאָנטאָ בעטראָג פון 300 זלאָטעס.

נאָך מעהר פעדרוס רופט אַזאַ טאַקטיק אַרויס, ווען מען טראַכט, אַז די וועלכע געניסען עס פון דער „אויסער־געוועהנליכע" פּראָטעקציע זענען עס אַ וודאי די, וועלכע קענען נאָך נישט צוגערעכענט ווערען צו די רייהען פון קליין־הענדלער אָדער האַנדווערקער...

די פאַרשטעהענדע וואַהלען אין דער יודישער באַנק דאַרפען אונבעדינגט געבען אַזעלכע רעזולטאַטען, וואס זאָלען ענדליך אַ סוף מאַכען צו אַזאַ אונבערעכטיגטע טאַקטיק. אַלע מיטגליעדער פון דער יודישער באַנק דאַרפען שטעהן אויף די וואַך און אַלע ווי איינער קומען צו די וואַהלען. זייערע שטימען זענען בכח ראַדיקאַל צו ענדערען די גאַנצע ביז איצט הערשענדע אָרדנונג און אויסוועהלען אַ ראַט און אַ פערוואַלטונג, וואס זאָל בעשטעהן פון אַזעלכע פערזאָנען, וואָס זאָלען גוט קענען די לאַגע פון יעדען איינעם מיטגליעד, נישט בלויז קענען, נאָר זאָרגען, אַז ער זאָל בעקומען אָפט אַנ'הלוואה, דיסקאָנטאָ און בכלל ביליגען קרעדיט אָהן פּראָטעקציע און אָהן „לאָסקעס".

די באַנק געהערט צו די מיטגליעדער און די מיטגליעדער דאַרפען זיך שטעלען דעם 26־טען און 27־טען ה. ז. צו די וואַהלען און אויסוועהלען אַזאַ לייטונג, וואס זאָל באמת ענטשפּרעכען און ענטקעגענקומען, אין דער היינטיגער בעזונדערס שווערער צייט, די געלט־נויטען פון די מיטגליעדער. דאָס ליגט אין אינטערעס פון יעדען איינעם מיטגליד פון דער יודישער באַנק, אויב ער וויל האָבען אַ באַמה'ן שטיץ־פּונקט, אויף וואס ער זאָל זיך קענען אָנלעהנען און אַרויפהעלפען אין די טעג פון נויט און קריזיס. יעדער מיטגליד איז כדאי זיך צוזאַמען גוט אין זכרון אַריין, אַז דער גורל פון די וואַהלען איז אויך זיין גורל.

ב. [illegible]

דער „קאַמף" געגען יקרות איז דאָ!

אונז קומט אַ מזל־טוב, אַ אָנגעלעגטער גאַסט איז געקומען. דער קאַמף געגען ליכוּע און שפעקולאַציע איז דאָ. און עס האָבען זיך שוין אָנגעהויבען פּראָטאָקאָלען, שטראָפען און פּראָצעסען. די יונגע־לייט, וואס האָבען זיך איינגעדרייט אין אַ שטאָך מלאכה, די סטודענטען, וואס זוכען פּראַקטיק, וועלען ווידער האָבען וואס צו טוהן. מחנות אַגענטען, קאָנטראָלערען, מבינים אויף זייד און הערינג, אויף ברויט און שאָקאָלאַד וועלען מאַכען אַפילו בעזוכען אין די געשעפטען, מען וועט זוכען צענגניקעס, עס וועלען ווידער הענגען קוויטלעך און דער סוחר וועט זיי ווייטער דאַרפען היטען, ווייל טאָמער ווערט אַזאַ צעטעלע פערלוירען, פאַלט אַראָב אָדער דער ווינד טראָגט עס אַוועק, קאָסט עס פינף הונדערט זלאָטעס, נישט אַ גראָשען ווייניגער. מיט איין וואָרט, מיר מעגען מאַכען אַ ברכה: חדש ימינו כקדם, די אַלטע „ליכוּע" איז דאָ.

און עס איז טאַקע שלעכט. מיטן שטייגען פון דאָלאַר האָט זיך אַ טראַג געטוהן אַ כוואַליע פון יקרות. ווי מען וואָלט זיך עפּעס גענאַטט אויפגערעדט זענען אַלע אַרטיקלען פון ערשטען געברויך פלוצלינג געשטיגען אין פּרייז, עס האָט זיך אָנגעהויבען די אַלטע וואַקכאַנאַליע, מען האָט אָנגעהויבען שוין בודק זיין דאָס געלט, צי עס איז נישט צוריסען, צי עס פעהלט נישט חלילה אַ בּרעקעלע. די התחלה האָבען דערביי געמאַכט די פּויערטעס אויפן מאַרק, זיי האָבען אויך אויפגעשרויפט די פּרייזען. כאָטש קיינער ווייסט נישט פון וואַנען די לייט האָבען זיך שוין דערוואוסט וואס ער טוט זיך אויף דער בערזע.

דער קאַמף געגען יקרות מוז געפיהרט ווערען. אָבער מיט וועלכע מיטלען בעקעמפט מען איהם? צי מוז מען דערצו האָבען אַדמיניסטראַטיווע מיטלען? און צי דערגרייכט מען דערמיט דאָס געזוכטע ציל? מיר האָבען שוין ליידער גענוג ערפאַרונג אויף דעם געביט. מיר ווייסען שוין וואס פאַר אַ רעזולטאַטען מען דערגרייכט דורך רעפּרעסיעס. מען האָט אין אַ משך פון צוויי יאָהר געפיהרט אַ קאַמף און אַ זעהר פערביטערטען קאַמף, די שטראָפען זענען געפאַלען ווי האָגעל און גרויסע שטראָפען, אָבער וואָס האָט מען דערמיט דערגרייכט? צי קען מען אָנווייזען אויף איין אַרטיקעל, וואס איז אַ דאַנק די רעפּרעסיעס געוואָרען ביליגער, אָדער זענען נישט געשטיגען טאַקע אין רעכטען ברען פון די שטראָפען?

איזעלכע אַנשטעלען און איילט זיך גאָרנישט, פון זיין ישוב'ן זיך האָבען זיי אַרויסגעדרונגען אַז מיסטער פיליפּ האָט בדעה צו מאַכען אַ שווינדעל און חוזר זיין אויף די אָפּמאַכען און איינער פון זיי, אַ גאַנצער מורינג, וואס איז בעהאַנגען געווען מיט לויטער געלד, האָט ער זיך שוין מעהר נישט געקענט איינהאַלטען און איז אַרויס מיט אַ ווילד אינדיאַניש קול:

— זאָג נאָר מיסטער, וואס פאַר אַ קונצען ווערען דאָ געפיהרט? טייל אייך די כתובה און מיר וועלען צוזאַמלען; אַ סוף זאָל עס נעהמען, נו, בעשווינד, מיסטער פיליפּ!

אַלע איבעריגע האָבען צוגעהאָלפען און בייז צוגעברומט:

— אַ סוף זאָל עס נעהמען, אוודאי, אַ סוף. —

ס'איז געוואָרען אַ טומעל, אַ גערויש אינ'ם גרויסען עס־צימער; געשרייען ווי אויף אַ יאַריד, די גאַנצע אָרדנונג איז מיט אַ מאָל צעשטערט געוואָרען. ס'האָט אויסגעזעהען, ווי אויף אַ חתונה, וואו עס ווערט אין מיטען דער גאַנצער שמחה אַ מחלוקה צווישען די מחותנים און די פרעהליך־אויפגעלייגטע שטימונג וועט עפּיס אַזוי שווער אָנגעצויגען, אָנגעדרודעלט.

אַלע זענען אַפויער פון אונטערען טיש און אַלץ האָט אָנגעהויבען רעדען, אַפילו די אויסגעלעדיגטע טעלער. פלעשער און גלעזער האָבען הויל אָפּגעקלונגען בשעת די אָנגעברוגז'טע אינדיאַנער מיט די שוואַרצע חברה האָבען בייז פונאַנדערגערוקט דעם טיש.

מיסטער פיליפּ האָט שוין געקענט די גוהיצטע נאַטורען פון זיינע אינדיאַנישע קליענטען, האָט ער זיי מיט אַ גוטמוטיגען שמייכעל איינגענומען און עס איז אַוועק אַ הערצער־אויסטייליש אויף האַלב שפּאַניש און האַלב אינדיאַניש, אַזוי, אַז אַלע פון יענעס אָנגעקומענע האָבען נישט פערשטאַנען.

זענען די אָדעמער נעשטאַנען, געגאַפט אויף די משונה'דיגע ווילדע אינדיאַנישע נפשות, וואס האָבען געוואושט און געפּישטשעט אין אַ מאָדערנער שפּראַך. וואס קיינער, אויסער מיסטער פיליפּ מיט זיינע אונטערשפּילער, האָט עס נישט פערשטאַנען.

די אינדיאַנער מיט די שוואַרצע האָבען צווישען זיך געפיהרט אַ העפטיגען קאַמף פון קאָנקורענץ, ס'איז געוואָרען אַ ציהעריי, און אַ שלעפּעריי פון אַלע קעשענעס, וואַליזעס און טאָרבאַס, פון וואַנען מ'האָט אַרויסגעשלייידערט, האַלזבענדער, טערקישע טיכער, שנורען פּערל און וזל כולם דאָלאַרען, ענגלישע פונטען אָהן אַ שיעור.

אַלץ איז צוגעלאָפען צו מיסטער פיליפּ. איהם בעלעגט און בעוואָרפען מיט די אַלע זאַכען און געשטופּט איהם אין די הענד אַריין.

(פ א ר ט ז ע צ ו נ ג ק ו מ ט).

מיר לעבען דאך אין א צייט פון וועלט-האנדעל. מיר ווייסען דאך, אז די פרייזען אויף ארטיקלען ווערען בעשטימט לויט'ן געזעץ פון אנגעבאט און נאכפראגע. אויב עס איז דא א גרויסע נאכפראגע אויף א געוויסען ארטיקעל און דער סוחר פערמאגט נישט דעם נויטיגען קוואנטום מוז דער ארטיקעל שטייגען. מיר ווייסען אויך, אז דער פרייז אויף ארטיקלען, וואס זענען אפילו דא אין לאנד גענוג, ווערט בעשטימט לויט דעם פרייז, וואס מען צאלט פאר'ן ארטיקעל אויפ'ן אינטערנאציאנאלען מארק. אויב מיר האבען די מעגליכקייט און די נויטווענדיגקייט ארויסצופיהרען דעם ארטיקעל קיין אויסלאנד, איז גאנץ נאטירליך, דאס מיר מוזען אין לאנד צאהלען די פרייזען לויט ווי זיי קאלקולירען זיך אויפ'ן עקספארט. געגען די עקאנאמישע געזעצען קענען קיינע רעפרעסיפס נישט העלפען. דער סוחר, וואס האט געקויפט הערינג, רייז, פעפער אין אויסלאנד און האט געצאלט מיט ענגלישע פונטען, וועט נישט דערלייגען פון קעשענע די העלפט, וואס דער ארטיקעל איז געשטיגען לויט דעם מצב פון דער וואליוטע. און אויב מען וועט איהם דערצו צווינגען, קען ער איינמאל פערלירען, אבער א צווייט מאל וועט ער שוין קיין סחורה נישט ברענגען.

דער קאמף געגען יקרות קען געפיהרט ווערען נור אויף ארטיקלען, וואס שטאמען פון לאנד און זענען געוועהנליך פון ערשטען געברויך, דאס מען קען זיך אהן דעם נישט בעגיין. אבער דער קאמף דארף און קען געפירט ווערען מיט ערפאלג נאר ביים קוואל, נאר ווען מען זאל זיך נעמען צום ערשטען פראדוצענט, צום פריק, צום פויער און זיי צווינגען צו ליפערען זייערע ארטיקלען לויט א בעשטימטען פרייז. ביי אונז איז עס אבער נישט מעגליך, ווייל גראד דער פראדוצענט האט ביי אונז די פולע פרייהייט צו פאדערען און נעמען פאר זיין ארטיקעל וויפיל זיין הארץ גלוסט. נאר דער קרעמער, דער בעקער, וואס איז שוין די צווייטע אדער דריטע האנד, ער זאל מאכען דעם זול אין דער צייט ווען דער פויער מאכט יקרות!

דאס קען נישט זיין און דער קאמף קען דערום קיין ערפאלג נישט האבען, אויב עס האלט ביים בעקעמפען די ספעקולאציע מוז מען עס טוהן מיט א סיסטעם, מען מוז קעמפען ביי דעם ווארצעל. אויב אונזער וואליוטע וועט ווערען נארמאל, וועט ממילא אלץ זיין נארמאל, וועלען די פרייזען ווידער זיין פעסטע, דער סוחר וועט זוכען דעם קונה, די ארטיקלען וועלען זיין בנמצא, מען וועט נישט דארפען קיין אגענטען און קיין קאנטראלערען, די יונגע-לייט וועלען אויפהערען זיין מבינים אויף אלע סחורות און פינף הונדערט זלאטעס וועט זיין א קאפיטאל, מיט וועלכען מען מאכט התונה א קינד און נישט צו צאלען שטראף פאר א צעגניק, וואס פעלט, אדער פאר א קוויטעל, וואס דער ווינד האט אוועקגעטראגען.

ש. ס.

א גרוס פון ארץ-ישראל.

אנ'אויסצוג פון א בריעף, וואס א ראדאמער עולה שרייבט צו זיינע עלטערען.

ליעבע עלטערען!

מיך וואונדערט זעהר אייער פראגע, צי איך ארבייט אין א קאנטאר, אדער א פאבריק. איך האב גערעכענט, דאס איהר זענט שוין מעהר בעקאנט אין דער לאגע פון ארץ-ישראל. איהר דארפט וויסען, אז אין ארץ ישראל מוז מען א סך שווערער ארבייטען, ווי ביי אונז אין פוילען. די מענשען פון חוץ לארץ האבען קיין שום אהנונג נישט, וואס פאר א מענשען-מאטעריאל ארץ-ישראל דארף, א סך מענשען ווערען געשטרויכעלט, קומענדיג קיין ארץ-ישראל און זיי פאלען אלס קרבן פון לייכטזיניגקייט מחמת ליקווידירענדיג די געשעפטען אין פוילען, מאכען זיי שנעל דאס פעקיל, נישט בעקענענדיג זיך פריהער מיט דער ריכטיגער לאגע פון ארץ-ישראל, זיי מוזען דעריבער שנעל צוריקפאהרען קיין פוילען און דאדורך ווערען זיי די גרעסטע שונאים פון די ציוניסטען און פון די פאלעסטינא-אמטען. פריהער זענען זיי צו גאנצע טעג אבגעזעסען אין פאלעסטינא-אמט און געמוטשעט יעדען דעם קאפ וועגען א סערטיפיקאט, אדער אנ'ערלויבעניש צופאהרען אלס פאכמאן מיט 250, אדער 500 פונט.

איך וועל נעמען א ביישפיעל פון אינזער שטאדט ראדאם, למשל בעריל בירענבוים פון די טענצער'ס, אדער גישיל בעקער'ס זוהן, וויפיעל האבען זיי פעראורבייט וועגען פאהרען און צו בעקומען א סערטיפיקאט, וואס האט זיך ארויסגעוויזען? דער ערשטער האבענדיג געלד, איז באלד צוריקגעפאהרען אין דער צווייטער האט געמוזט פערקויפען אלע חפצים, וואס ער האט מיטגעבראכט, אפילו די קישענס, אום צו האבען אויף די הוצאות אהיים, מענדיל האלצקענער פאהרט קיין פראנקרייך, ווייל ער האט נישט צו וועמען א היים צו—פאהרען, דעריבער פאהרט ער קיין פאריז צו זיין ברודער.

די אויבענדערמאנטע זענען נאר א טראפען פון ים, אזעלכע געפינען זיך א סך פון אלע שטעדט פון פוילען, רעמעניען א. ז. וו. די צייטונגען שרייבען, אז אין ארץ-ישראל איז גוט, מיינען זיי די דאזיגע לייט, אז מען קען דא אויך ארומשפאצירען מיט'ן שטעקען אין דער האנד און מאכען געשעפטען, די אלע האבען א גרויסען טעות, ווייל דא מוז מען שווער פיזיש ארבייטען, אום כדי זיך צו ערנעהרען.

ארץ ישראל באדערט צוויי עלעמענטען: 1) גרויסע קאפיטאליסטען, וואס זאלען קענען פערגרעסערען די אינדוסטריע פון לאנד און בעשעפטיגען יודישע ארבייטער און 2) דעם אמת'ן ארבייטער-עלעמענט. וועלכען מיר יודען האבען ליידער זעהר ווייניג, נאר ער שאפט זיך יעצט דא אין ארץ-ישראל מיט גרויס מסירת-נפש.

דעם מיטעלשטאנד, פון וועלכע עס בעשטעהט דער גרעסטער טהייל פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען, קומט זעהר שווער אן זיך איינצואורדנען אין לאנד.

ארץ-ישראל פאדערט מענשען מיט פאכען, וואס ווילען נישט בלויז זיך פערבעסערען די עקאנאמישע לאגע, נאר ארבייטענדיג דא שווער, ווילען זיי אויך העלפען צוזאמען מיט אלע יודען אויפבויען דאס לאנד, אזעלכע האבען מיר פון דער גראבסקי-עליה

אויפגעדעקט א בלוטיגן סוד.

פון ל. מירקין.

מיט עטליכע יאהר צוריק האט מען אין ניו-ארליענס (אמעריקא) געפונען נישט ווייט פון האפען א יונגענמאן פון א יאהר 30, וועלכער האט זיך געפונען אין א גוסס'דיגען צושטאנד. ארום איז געווען א טייך בלוט און עס איז גלייך קענטיג געווען, אז דא איז געשעהען א מארד.

ווען דער יונגערמאן איז געפונען געווארען, איז ער געווען ביים בעוואוסטזיין און ער האט דער פאליציי און דעם ארויסגערופענעם דאקטאר געענטפערט קלאהר אויף אלע פראגען, אבוואהל ער האט דערביי געליטען שרעקליכע יסורים. נאר אויף איין פראגע האט ער זיך אפגעזאגט צו ענטפערען און דאס איז די פראגע ווער עס האט איהם געשאסען.

מען האט זיך דערוואוסט פון איהם, אז זיין נאמען איז קלארענס אמבראג. און אז ער איז א קאליפארניער; ער האט אויך געזאגט זיין אדרעס און ער האט אפילו אנגעזאגט, וואס מען זאל טוהן מיט זיינע זאכען און מיט דעם ביסעל געלד, וואס ער האט פערמאגט, נאך זיין טויט.

נאר בשום-אופן האט ער נישט געוואלט זאגען ווער זיין מערדער איז.

צופיעל בעלעסטיגען איהם מיט פראגען איז זיין צושטאנד געווען געפעהרליך. מען האט איהם דעריבער אפגעפיהרט אין שפיטאל און מען האט געווארט, אז אויב עס וועט געלונגען איהם צו דערראטעווען, וועט מען דאן פון איהם זעהן ארויסקריגען אנ'ענטפער אויף דער פראגע ווער עס האט איהם געשאסען.

אין שפיטאל איז אבער באלד געמאכט געווארען אנ'אפעראציע. די קויל איז געזעסען ביי איהם אין רוקען און מען האט די קויל פון דארט ארויסגענומען. אין א טאג ארום נאך דער אפעראציע האט זיך דער קראנקער דערפיהלט א סך בעסער און די דאקטוירים זענען זיכער געווען, אז ער וועט בלייבען לעבען.

דאן ערשט איז די פאליציי צו איהם צוגעשטאנען מיט דער פראגע וועגען דעם, ווער האט איהם געשאסען. אבער אמבראג האט אויף דער פראגע געענטפערט קורץ און שארף:

—עס איז אומזיסט אייער בסדר'דיג פרעגען מיך. איך וועל אייך אויף דעם נישט ענטפערען!

זעהענדיג, אז מען קען מיט איהם גארנישט מאכען, האט מען איהם צורוה

זעהר ווייניג. מען אַרבייט טאַקי דאָ זעהר שווער, אָבער פאַר דאָס פיהלט מען זיך נאָך דער אַרבייט זעהר גוט אין פריי. דאָס געפיהל פון פרייהייט קען מען נישט איבערגעבען אין קיין בריף, נאָר מען מוז עס אַליין דורכלעבען און פיהלען. שטעלט אייך פאָר אַזאַ פאַקט, איך געה אין אָוענד שפּאַצירען, עס בעגעגענען מיך אַראַבישע פּאָליציאַנטען און בעגריסען מיך מיט אַ פריינדליכען „שלום", אַזוי זענען כמעט אַלע אַראַבער, דאָס איז אַ קלייניגקייט, הלואי וואָלטען יודען געווען צו זיך אַליין אַזוי פריינדליך, ווי די אַראַבער זענען פריינדליך צו די יודען. געגנער פון יודען זענען נאָר די אַראַבער — נוצרים, גאַנץ אַנדערש זענען אָבער די אַראַבער-מוסולמענער, זיי זענען גאַנץ פריינדליך געשטימט צו די יודען.

מענדיל חיים

אויפגעדעקט א בלוטיגען סוד.

(המשך פון עמוד 3)

געלאָזט און מצה'ר נישט געפרעגט וועגען דעם.

אין אָוענד פון דיזען טאָג איז זיין לאַגע פלוצלינג פאַרערגערט געוואָרען. עס האָט זיך ענטוויקעלט א פאַרגיפטונג און בלוט און דער יונגערמאַן איז געשטאָרבען אין שרעקליכע יסורים, מיטנעהמענדיג אין קבר אַריין דעם סוד וועגען זיין מערדער.

דאַן האָט פּאָליציי גענומען פאָרשען און זוכען ווער עס זענען געווען די פריינד פון דיזען יונגערמאַן, מיט וועמען ער האָט זיך באַגעגענט און וואו ער פלעגט פאַרברענגען.

עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז אַמבאַרג האָט געלעבט זעהר איינזאַם און צוריקגעצויגען. ער האָט געהאַט אַ ציי־טונגס-שטעלע, צוליב וועלכען ער פלעגט אויפשטעהן אַרום 2 אַזייגער פאַרטאָג און ווען ער איז פאַרטיג געוואָרען מיט זיין אַרבייט, האָט ער זיך צוריקגעקערט אַ היים אין זיין דירה, וואָס ער האָט געהאַלטען ביי אַ סאַמיליע.

ווייטער האָט מען נישט געקענט דערגעהן קיין זאַך וועגען דיזען געהיימניספולען יונגענמאַן, וואָס איז דורך אַ געהיימער האַנד אומגעבראַכט געוואָרען פון דער וועלט.

די פּאָליציי האָט נאָך אַ שטיקעל צייט געזוכט צו לעזען די געהיימניס, אָבער זעהענדיג, אַז עס איז אַרויסגעוואָרפען האָט זי אויפגעלעזט די פאָרשונגען און מיט דער צייט איז די גאַנצע גע־שיכטע פאַרגעסען געוואָרען.

אָבער איצט האָט מען זיך פלוצלינג דערוואוסט דעם גאַנצען סוד. אַלעס איז מיט אַמאָל קלאָהר געוואָרען. געשעהן איז אָט וואָס:

אין דער לאָנדאָנער פּאָליציי איז ערשינען אַן אַריסטאָקראַטישע דאַמע פון די מיטלע יאָהרען און אויסגערופען:

— אַרעסטירט מיך איך בין אַ מערדערין!

דאַן איז די דאַמע געפאַלען אין חלשות און עס האָט גענומען אַ היבשע שטיקעל צייט ביז מען האָט זי צוריק געבראַכט צום באַוואוסטזיין.

ווען זי איז צו זיך געקומען, האָט זי געזאָגט:

איך בין אַן אַמעריקאַנערין. אָבער איך וואוין שוין עטליכע יאָהר אין ענגלאַנד, צוזאַמען מיט מיין מאַן און מיינע קינדער. איך שטאַם פון דער העכסט-אַריסטאָקראַטישע פאַמיליע אין אַמעריקאַ מיין נאָמען איז מאַרגערעט זוהיל.

איך בין אַלע מאָל פאַררעכענט געוואָרען אין מיינע קרייזען פאַר דעם פיינסטען מיידעל, הגם קיינער האָט נישט פערדעכטיגט, אַז איך האָב הינטער זיך אַ טרויעריגע פאַרגאַנגענהייט.

און פּאַסירט האָט מיט מיר אָט וואָס:

בעת איך בין געווען אַ מיידעל פון אַ יאָהר צוואַנציג, האָבען זיך צו מיר געשדכנ'ט די רייכסטע און אַריסטאָקראַטישע יונגעלייט. נאָר בעת דיזע יונגעלייט וואָלטען געווען גליקליך פון מיין מינדסטען שמייכעל, האָב איך גאַר געפיהרט אַ געהיימע ליעבע מיט אַ יונגערמאַן פון גאַר אַ נידריגען יחוס, אַ מענש פון דער אונטערוועלט. אונזער זינדיגע ליעבע האָט געבראַכט זינדיגע פרוכט.

ווען איך האָב געפיהלט, אַז איך דאַרף מוטער ווערען, בין איך אַוועק אין אַ קליינעם דאָרף, וואו איך האָב זיך בעזעצט אונטער אַן אַנדער נאָמען און ווען דאָס קינד איז געבוירען געוואָרען, האָב איך עס געגעבען צו ערציהען צו אַ פאַרמערקע, בעצאָהלענדיג איהר אַ היבשע סומע.

דאַן האָב איך זיך אַרויסגעגנב'עט פון דאָרף, נישט לאָזענדיג נאָך זיך דעם מינדסטען שפור.

זינט דאַן האָב איך נישט געזעהען מיין געליעבטען. מיט צוויי יאָהר שפּעטער האָב איך געהייראַט, טהוענדיג אַגליקליכען שדוך.

איך האָב שוין איצט פערבהייראַטעטע קינדער. אַזוי ווי צוויי פון מיינע קינדער האָבען זיך בעזעצט אין ענגלאַנד האָבען מיר בעשלאָסען זיך אויך דאָרט צו בעזעצען, כדי צו זיין נאָהענט צו זיי.

אָבער עטליכע טעג פאַר אונזער אָפּפאָהרען קיין ענגלאַנד, קומט צו מיר אַ יונגערמאַן און זאָגט, אַז ער דאַרף מיט מיר איבעררעדען אַ סוד אונטער פיער אויגען. ווען ער איז אַוועק מיט מיר אין אַ בעזונדער צימער, האָט ער זיך צווייגט און ערקלעהרט, אַז ער איז מיין זוהן.

וואָס איך האָב געפיהלט דעריבער איז זיך לייכט פאָרצושטעלען. מיין זינדיגע ליעבע האָט צוריק אויפגעלעבט. וואָס האָב איך געקאָנט טוהען? איך האָב בשום אופן נישט געקענט דערלאָזען, אַז נישט נאָר מיין אייגען לעבען נאָר אויך דאָס לעבען פון מיינע קינדער און פון מיין טייערען מאַן זאָל רואינירט ווערען צוליב מיין פערגאַנגענהייט.

איך האָב עס איהם ערקלערט. אָבער ער האָט מיר דערצעהלט, אַז דורך אַ צופאַל האָט ער אויסגעפונען ווער זיין מוטער איז און ער איז ספּעציעל געקומען צו מיר. ער האָט דעריבער געפאָדערט, אַז איך זאָל איהם עפענטליך אַנערקענען אַלס מיין זוהן,

ווען איך האָב איהם פאַרגעלייגט געלד, איז ער ווילד געוואָרען פון כעס אין אַרויסגעלאָפען. ער האָט מיר געגעבען אַ וואָך צייט זיך צו באַטראַכטען, אויב נישט, וועט ער אַליין אָפּגען באַווייזען, אַז איך בין זיין מוטער.

איך האָב געזוכט מיטלען איהם אָפּצוהאַלטען, פון וועלכער עס איז האַנדלונג, ביז איך פאָר אַוועק קיין ענגלאַנד. איך האָב דעריבער געפונען אַ מאַן, וועלכער האָט פאַר 200 דאָלאַר זיך אונטערגענומען מיין אומגעזעצליכען זוהן צו פאַרגאַרען און איהם האַלטען פאַרשפּאַרט ביז איך וועל אַבפאָהרען.

יענער האָט ריכטיג דורכגעפיהרט זיין שליחות, נאָר מיין זוהן, וועלכער האָט געלעבט אונטער דעם נאָמען קלאַרענס אַמבראַג, האָט זיך פון זיינע הענד אַרויסגעריסען און גענומען אַנטלויפען, דאַן האָט דער געדונגענער פערפיהרער אַרויסגענומען אַ רעוואָלווער און איהם נאָכגעשאָסען.

איך האָב אין די עטליכע יאָהר זינט יענער טראַגעדיע שרעקליך געליטען אָבער זיך אַלץ באַהערשט, אָבער מעהר קען איך נישט אויסהאַלטען. דאָס געשטאַלט פון מיין זוהן, וועלכער איז דורך מיר ערמאָרדעט געוואָרען, שוועבט כסדר פאַר מיר, דעריבער בין איך געקומען צו אייך. איך וויל בעקומען די שווערסטע שטראָף פאַר מיין שוידערליכע פאַרברעכען.

קליינער פעליעטאן.

(במקום [illegible])

ביז 12 אַזייגער פרייטאָג האָט זיך דאָס גאַנצע יודישע ראַדאָם געפרעהט. דער בעפרייאונג'ס-אורטהייל איבער שטייגער'ן האָט אַרויסגערופען אַ אונגעהייערע שמחה. פון דאָנערשטאָג 5 אָוענד ביז פרייטאָג 12 האָט אָנגעהאַלטען אָט די דאָזיגע היסטאָרישע שמחה. פון דער צייט אָן האָבען די ראַדאָמער יודען אָנגעהויבען אַרויסקריכען פון דער יום-טוב'דיגע שטימונג און זייערע בליקען, וואָס זענען געווענדעט געווען פריהער קיין לעמבערג, האָבען גענומען בלאָנדזשען קיין וואַרשא צום הויכען טריבונאַל. מ'האָט אין דער גאַנצער שמחה מיט שטייגער'ן פונדעסטוועגען נישט פערגעסען, אַז אונזער „הפלדישער" קעסטענבערג האָט פרייטאָג די ספּראַווע מיט דעם בילדונגס-מיניסטער אין דער גמינע פאַר'ן הויכען טריבונאַל.

פו, 12 אַזייגער אַז, האָט דער עולם אָנגעהויבען ווערען אונרוהיג און מיט

דער גרעסטער [illegible] דעם רעזולטאַט פון אונזער היימישען ראַדאָמער פּיאַצעס.

אַרום דריי אַ זייגער האָט איבער גאַנץ ראַדאָם געשוועבט איין פראַגע — אַ „נו וואָס הערט מען?"

אַ ביסעל שפּעטער איז דער עולם שוין געוואָרען אַ ביסעל נערוועז און זיך אָנגעהויבען בייזערען אויפ'ן טעלעפאָן. — סטייטש, האָט איינער געפרעגט דעם צווייטען, וואו איז עפּיס דער טעלעפאָן? האָט מען גאַרנישט נאָך טעלעפאָנירט פון וואַרשא!—

נאָך אַ ביסעל שפּעטער, געווען איז עס באַלד נאָך דער סעודת שבת, האָט זיך פערשפּרייט אַ ידיעה, אַז קעסטענבערג האָט געוואונען. אָבער דער לובלינער גאָס זענען באַלד אומר ועושה געבוירען געוואָרען רעגעלעך. וואָס האָבען איך דער גאָס אָפּגעהאַלטען אַ שטעהענדיגע זיצונג און זעהר ברייט אַרומגערעדט דעם ענין. נעכטיגע קעמ-

פפער, וואס האָבען געקעמפפט געגען קעסטענבערג'ן האָבען באַלד מיטגעכאפּט זיך אויפן דראָנזשיק און צוגעבאסעוועט — אודאי, וואָס – דען ער וועט זיך לאזען, אפּרייער וואלט ער געוועזן קעסטענבערג, ער זאל זיך לאזען! כ'האב שוין לאנג געזאגט, ער וועט בלייבען רב —

ביי די מקורבים פון קעסטענבערג'ן איז ששון ושמחה, מען רייבט זיך די הענד און מען ווינשט זיך מזל—טוב, משקה איז שוין אנגעגרייט, מען ווארט נאר, אז ער, ס'הייסט דער זיגער אליין זאל זיך אומקערען פון דער מלחמה, וועט מען טרינקען ביחד.

צומארגענס שבת האט זיך דאס רעדיל איבערגעדרעהט און ס'האט זיך פערשפרייט אַ ש מ ו ע ה, אז איפכא מיסתברא, קעסטענבערג האט פערלוירען אין די גמינע האט געפינען. דא איז שוין דער צווייטער צד, קעסטענבערג'ס געגנער ארויס פון דער כלים א ו ן אינגאנצען בעהערשט די לאגע אויך. דא האט מען ערשט אנגעהויבען ווינשען זיך מזל—טוב און האט מען צוגעזאגט צוגעבען משקה לרוב.

א גרויסער שבת איז עס געוועזן דער צווייטער שבת חנוכה, אלץ איז געוועזן גליקליך און צופריעדען, ביידע צדדים זענען געוועזן ממש איבערגליקליך און יעדער איינער פון זיי האט געגלויבט, אז נאָר ער האָט געווינען, ביידע האָבען זיי געדאַנקט און געלויבט השם יתברך פאַר זיין גרויסען נס, וואָס דער שונא איז חלילה נישט דערפרעהט געוואָרען...

שלעכט איז נאָר געוועזן די, וואָס האָבען געבלאָנדזשעט צווישען יאָ און ניין און מורא געהאָט צו ריזיקירען און מיטהאלטען מיט איינעם פון די גליקליכע מזל-טוב-ווינשער'ס. די דאָזיגע דריטע „ניע טאָ און ניע טאמניקעס" זענען געשטאַנען אין אַ זייט און נזהר געוועזן מיט אַ וואָרט, אַ קשיא אויף אַ מעשה, וואָס טהוסטו, אז היינט געפינט דער און מאָרגען יענער? ווי וועסטו אויסזעהן? די דאָזיגע כתה האַלט שטאַרק פון הרנ'ס טאַקטיק: וועט אברהם אָבינו אַרויס פון קאַלעך-אויבען איז ער אַ בראַוער מאַן און מ'וועט מיטטאנצען מיט איהם אלא נישט, וועט מען נמרד'ען האַרפען...

צומאָרגענס, ס'הייסט זונטאג, אז מ'האט זיך דערוויסט פון דער וואַרשאַווער יודישער פרעסע, אַז ס'איז נאך קיין פסק נישט געוועזן און אַז וויסען וועט מען ערשט דעם צווייטען חודש ווער ס'האט געפינען און ווער ס'האט פערלוירען, האבען א סך פון די נעכטיגע מזל טוב'ניקעס זיך נישט געקענט שענקען, פאר וואס זיי האבען טאקי נישט קאטעגאריש פערלאנגט, אז מען זאל די צוגעזאגטע משקה אויסנוצען... און טאקי פערזוכען דעם טעם פון אַביסעל גוטען יין...

ר' מענדעלע.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

שווערע שטראָפען פאַר נעמען טייערע פרייזען.

די טעג איז אין היגען פרידענס-געריכט בעטראכט געוואָרען בערך 10 פראצעססען, אין וועלכע די הויפט בעשולדיגונג איז בעשטאנען פון דעם, וואס אלע אָנגעקלאָגטע האבען גענומען פאר זייערע סחורות, אדער פראדוקטען צו טייערע פרייזען. דער אינהאבער פון דער פוילישער שיך-פירמע, ה' מאזורקעוויטש, איז בעשטראפט געוואָרען פאר נעמען צו-הויכע פרייזען פאר שיך, מיט 3 מאנאטען תפיסה און 2000 זלאטעס, ווי אויך געריכט'ס-קאסטען אין א סומע פון 210 זלאטעס. אין פאל פון נישט בעצאהלען די געלד שטראף ווערט איהם אויפגעטוישט מיט אַ צוגאַב פון נאָך צוויי מאָנאָטען ארעסט. די אייגענטהימערין פון שפייז-געוועלב אויף שפאציר-גאס, מרים ראפאפארט, איז בעשטראָפט געוואָרען מיט 2 וואָכען תפיסה און 300 זלאָטעס, ווי אויך געריכט'ס-קאָסטען 35 זלאָטעס פאר נעמען אַ צו-טייערע פרייז פאַר צוקער. אויב זי וועט נישט בעצאָהלען די 300 זלאטעס, ווערט איהר דערלעגט נאָך 2 וואָכען ארעסט. דער שפייז-סוחר יחזקאל גאָלדפינגער אויף קאָזשעניצער גאס איז פעראורטהיילט געוואָרען מיט אַ חודש תפיסה, 500 זלאָטעס געלדשטראָף און געריכט'ס-קאָסטען 55 זל. פאר נעמען צו-טייער פאר ארבעס. דעם פראָצעס פון אייגענטהימער פון קאָלאָניאַל-געשעפט מאַריאַן מאַציוסקי האָט דאָס געריכט אָבגעלעגט. די אָנקלאַגע אויף אליעזר פרידמאַן (אייגענטהימער פון אַ לעדער-געשעפט) האָט דאָס געריכט אנולירט. די פראָצעסען אויף די שפייז-סוחרים: פישעל ראָזען (סקאַרישעווסקאַ 41), אברהם זילבערשפיין (שפיטאַלנא 10), שלום וויינטרויב (ווארשאויסקאַ 11) און הדס ראָכמאַן (לובלינער 9) — זענען אבגעלעגט געוואָרען און וועלען פארקומען די נאהענטסטע טעג.

קעסטענבערג'ס פראָצעס אין העכסטען אדמיניסטראַטיווען טריבונאַל.

פאָריגען פרייטאָג איז אין העכסטען טריבונאַל בעטראַכט געוואָרען דער לאַנג-ערוואַרטעטער פראָצעס צווישען ה' קעסטענבערג מיטן בילדונג'ס-מיניסטעריום און דער היגער יודישער גמינע. דער זאַהל פון טריבונאל איז געווען איבערפולט מיט אַ פערשידענאַרטיגען פובליקום, צווישען וועלכען ס'האָבען זיך געפינען דעפּוטאַטען, סענאַטאָרען, בעדייטענדע וואַרשאַווער אַדוואָקאַטען, און אָנגעזעהענע געזעלשאַפטליכע פיהרער. בעזונדערס האָט זיך געוואָרפען אין די אויגען, דאָס ערשיינען אויפן פראָצעס פון פיל עלעגאַנטע דאַמען פון דער אַנטיסעמיטישער אינטעליגענץ. אום ערשט איז בעטראַכט געוואָרען די אָנקלאַגע פון ה' קעסטענבערג געגען בילדונגס-מיניסטער ה' גראַבסקי, וועלכער האָט פעראָרדענט קעסטענבערג'ן אַבצושטעלען אין זיין טהעטיגקייט ביז ער וועט זיך נישט ריינוואַשען פון זיינע בעשולדיגונגען. ה' קעסטענבערג האָט אָנגעוויזען אין זיין אָנקלאַגע, אַז ה' גראַבסקי האָט נישט געהאַט קיין רעכט איהם אַבצושטעלען אין זיין אַמט, ווייל דאָס געהערט, לויט זיין מיינונג, צום רעליגיעזען רבנות-ראַט. נאָך די רעדעס פון די פערטיידיגער פון ביידע צדדים געהט דאָס טריבונאַל אריין אויף אַ בעראַטונג און טראָגט אַרויס אַ בעשלוס, אַז היות ווי עס דאַרף אין זעלבען טאָג בייטראַכט ווערען דער צווייטער פראָצעס אין צוזאַמענהאַנג מיט די פעראָרדנטע דורכן מיניסטעריום רבנים-וואַהלען, איז צוליב דעם, וואָס דער ערשטער פראָצעס איז אַבהענגיג פון צווייטען, וועט דער אורטהייל פון ערשטען פראָצעס ענטשידען ווערען צוזאַמען מיטן עצם פראַגע פון רבנות. דאַן טרעט צו דער טריבונאַל צו בעטראַכטן דעם צווייטען פראָצעס און עס ענטוויקעלט זיך אַ דעבאַטען-אויסטויש צווישען די פערטיידיגער פון ביידע צדדים. אדוו. חמורסקי, קעסטענבערג'ס פערטיידיגער בעמיהט זיך אויפצווייזען, אַז נאָר ה' קעסטענבערג איז דער פאַסיגסטער קאַנדידאַט אויפ'ן ראַדאָמער רבנות, מחמת ער איז אַ לאָיאַלער פוילישער בירגער. א חוץ דעם איז ער נאמינירט געווארען דורך דערך עסטרייכישער אקופאציע-מאכט. ה' חמורסקי פעררופט זיך אויך אויף קעסטענבערג'ס כתב רבנות, וואס איז פערזעהן מיט 400 אונטערשריפטען. דאן נעמט דאס ווארט אדוו. פאָזנאנסקי, און ערקלערט אלס געגניטער זאכקענער, אז דא האנדעלט זיך וועגען א פרינציפיעלע פראגע, צי דארף א קהלה וועהלען איהר רב, אָדער די מאכט קען איהר אנוואַרפען א רב, ה' פאָזנאנסקי דערמאנט דעם טריבונאל, אז ערשט נישט לאנג איז פאר די זעלבע ריכטער בעטראכט געווארען אזא ענליכער פראצעס פון א מאַרנאָפּאָלער רב, וואס איז בעשטימט געווארען נישט דורך קיין אָפיציעלע וואהלען און טאקי דערפאר האָט דער טריבונאל גע'פסק'ענט, אז ס'מוזען פארקומען וואהלען. וואס שייך דעם כתב רבנות פון ה' קעסטענבערג, ערקלערט ה' פּאָזנאנסקי, איז מעהר בעקאנט זיין קאָלעגע ה' פאסחאלסקי, וועלכער האלט א לענגערע רעדע און קלערט אויף דעם גאנצען פיקטיוון צוזאמענשטעל, פונם „אָריגינעלען" כתב רבנות, אונטערשטרייכענדיג, אז פאר אזא מין אויסנארען חתימות ברויך ה' קעסטענבערג צוגעצויגען ווערען צו קרימינעלער פעראנטווארטליכקייט. נאך דער פאטעטישע רעדע פון ה' פאסחאלסקי, ערקלערט ה' חמורסקי, אז ער ציהט צוריק זיין קאנקלוזיע, וואס שייך דעם כתב רבנות. דערויף רופט אויס ה' פאסחאלסקי: אויב אזוי האבען מיר דאך נישט וואס צו זיצען דא, — ה' חמורסקי ערקלערט דאן נאך א מאהל, אז ער ציהט נאר בלויז צוריק זיין מיינונג וועגען כתב רבנות, ווייטער שטיצט ער אונטער קעסטענבערג'ס נאמינאציע בעת דער רוסישער און נאכהער דער עסטרייכישער אקופאציע-מאכט.

נאָך די רעפליקעס פון די פערטיידיגער גיעט אָב ערקלערונגען דער רעפערענט פון מיניסטעריום פאָר רעליגיעזע ענינים, ה' אָדעלבערג, וועלכער ווייזט אויף, אז ראדאָם האט צוגלייך מיט פיל שטעדט, וואו עס זענען נישטאָ קיין געוועהלטע רבנים, בעקומען אַ פעראָרדנונג דורכצופיהרען וואַהלען, צוליב דעם בעט ער אַבצוואַרפען קעסטענבערג'ס אָנקלאַגע געגען דערמאַנטען מיניסטעריום.

דאָס טריבונאַל געהט דאַן אריין אויף א לענגערע בעראַטונג און טראַגט ארויס דעם שוין בעוואוסטען אורטהייל, אַז דער אויסגאַנג פון ביידע פראָצעסען וועלען בעקאַנט ווערען דעם 29-טען יאַנואַר 1926 י. דאָס הייסט דעם צווי-

טען חודש.

* * *

ס'איז כדאי איבערצוגעבען דעם פאקט, אז ווען דער דמט. ד"ר יהושע טאהן איז געקומען אויפ'ן פראצעס אין טריבונאל, איז ער דורך דער דינערשאפט נישט אריינגעלאזען געווארען, מחמת די געריכט'ס-פערהאנדלונגען האבען זיך שוין געהאט אנגעהויבען. ד"ר טאהן האט אבער דורכאויס געוואלט זיין אנוועזענד אויפ'ן פראצעס און ער האט צוגעשיקט זיין וויזיט-קארטע צום ה' פארזיצענדער, וועלכער האט תיכף בעפוילען אריינצולאזען אויסנאהמס-ווייזע דעם געעהרטען דעפוטאט. בשעת אבער קעסטענבערג'ס אדוואקאט חמורסקי, האט זיך אויסגעדריקט, אז די „אוגאדא", ס'הייסט די יודיש-פויליש פערשטענדיגונג איז בעשאפען געווארען, כדי צו בעזייטיגען קעסטענבערג'ן פון זיין רבנות, האט ד"ר טאהן אלס פראטעסט פערלאזט דעם זאהל. אגב איז אינטערעסאנט צו בעמערקען, אז ווי גאר דער בעשלוס פון הויכען טריבונאל איז געווארען אויסגעלייענט האט דער ערשטער פערלאזט דעם זאל ה' קעסטענבערג מיט זיין אדוואקאט, און ביים ארויסגאנג האט ה' קעסטענבערג א איפגערעגטער אויסגערופען אויפ'ן אדרעס פון די קהלה פארשטעהער: גאט האט מיר ביז אהער געהאלפען, וועט ער אויך מיך אויף ווייטער נישט פערלאזען!

וואהלען אין דער יודישער באנק

אין לאקאל פון די יודישע ספולדזיעלניע-באנק פלאץ 3-טער מאי, וועלען פארקומען דעם 26 און 27 גרודזיען 5 הזייגער נ. מ. צוויי אלגעמיינע פערזאמלונגען פון מיטגליעדער מיט דעם צוועק צו וועהלען 60 רעפרעזענטאנטען און 20 פערטרעטער אויף 3 יאהר ד. ה. 1926 1927 1928.

דעם 26 גרודזיען וועלען שטימען די נעהמען וועלכע הויבען זיך אן: פון a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, וועלכע וועהלען 30 רעפרעזענטאנטען און 10 פערטרעטער.

דעם 27 גרודזיען וועלן שטימען די מיטגלידער וועמענס נעמען הויבען זיך אן: פון l, ł, m, n, o, p, r, s, t, u, w, z זיי וועהלען אויך 30 רעפרעזענטאנטען און 10 פערטרעטער.

צו שטימען זענען בערעכטיגט מיטגליעדער, וועלכע האבען אמוועניגסטענס איינגעצאהלט איין אדזיאל פון 25 זל. וואס מוזען אמשפעטסטענס זיין איינגעצאהלט ביז דעם 20 גרודזיען.

עס ווערט געבעטען פינקטליך צו קומען ווייל 6 אזייגער נאך מיטאג, וועט דער לאקאל פאר די פערשפעטיגטע מיטגליעדער געשלאסען זיין.

א בריעף פון הרב פערעלמוטער צו דער יודישער גמינע אין ראדאם.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם, וואס אויפן פראצעס צווישען ה' קעסטענבערג און רצד. ה' פאגעלמאן, האט ה' ק. און זיין פערטיידיגער חמורסקי זיך פיל מאהל בענוצט מיט'ן מאטיוו, דאס הרב פערעלמוטער פון ווארשא איז זיינער צייט פערפאלגט געווארען פון דער ראדאמער קהלה—האט די יודישע גמינע אין ראדאם דערהאלטען די טעג א בריעף פון הרב פערעלמוטער, וועלכער לייקענט קאטעגאריש אב, אז די ראדאמער קהלה האט איהם ווען עס איז פערפאלגט, אדרבא, הרב פערעלמוטער לויבט שטארק די ראדאמער קהלה, וועלכע האט איהם שטענדיג בכבוד געהאלטען און שטארק געשעצט.

רעפעראטען אין האנדווערקער—קלוב

צוליב סבות, וועלכע זענען נישט אפהענגיג פון דער קולטור קאמיסיע ביים האנטווערקער-קלוב, איז דער רעפעראט פון ה' ד"ר שענדעראוויטש נישט פארגעקומען פרייטיג-צו-נאכטס דעם 18 ד. ח. דאגעגען וועט דער רעפעראט פון ה' ד"ר שענדעראוויטש אויף דער טעמא „ראסן-היגיענא" אילוסטרירט מיט ליכט בילדער, פארקומען שבת-צו-נאכטס דעם 26—טען ה. ח. פינקטליך 8 א זייגער אין אווענט.

פון אונזערע יודישע גימנאזיעס.

לעצטענס האט געוויילט אין ראדאם דער בעוואוסטער העברעאיסטער דיכטער ד"ר יעקב כהן, מיט'ן צוועק צו וויזיטירען די העברעאישע למודים אין אונזערע גימנאזיעס. דער חשוב'ער גאסט האט בייגעוואוינט מעהרערע העברעאישע לעקציעס, פון וועלכע ער איז געבליבען צופרידען. נעמענדיג אין אכט די קורצע צייט, אין וועלכע די גימנאזיעס זענען פעראידישט געווארען, קען מען ווירקליך זיין צופרידען מיט דעם צושטאנד פון די אויבענדערמאנטע למודים אין אונזערע גימנאזיעס.

אויך פראפעסאר באלאבאן, ווען ער איז געוועזען אין ראדאם, האט בייגעוואוינט אייניגע העברעאישע לעקציעס.

מיר זעהען אלזא, אז אונזערע גימנאזיעס רופען ארויס א פערגרעסערטע פעראינטערעסירונג ביי אונזערע מאסען געבענדע כלל-טהוער.

לכבוד חנוכה זענען פארגעקומען צוויי אווענדען פאר די שילער פון די נידריגע קלאסען און בעזונדער פאר די העכערע קלאסען. דאס זענען געווען די ערשטע עכט אידישע אווענדען, וועלכע זענען פארגעקומען אין די מויערען פון אונזערע גימנאזיעס. יעדער אווענד האט זיך אנגעהויבען מיט דעם טראדיציאנעלען חנוכה-ליכט בענטשען. די ברכות זענען הערליך אויסגעפיהרט געווארען מיט געזאנג דורך צוויי שילער. פ. אפ. ע. שיצער האט אין א לייכטען פארם און א שעהנעם העברעאיש ערקלערט די בעדייטונג פון אונזער נאציאנאלען יום-טוב. נאך א גאנצע רייהע געלונגענע העברעאישע דעקלאמאציעס מיט א ענטשפרעכענדען אינהאלט אויסגעפיהרט דורך שילער און שילערינס, זענען געקומען פערשידענע פערוויילונגען און טענץ פאר דער יוגענד, אין וועלכע עס האבען אויך אנטייל גענומען דער דירעקטאר און לעהרער-פערסאנאל. אין א זעהר ווארימע עכט אידישע סביבה האט זיך די יוגענד געוויילט מעהרערע שעה'ן. די אווענדען וועלען אויף אייביג בלייבען אין זכרון פון די שילער און שילערינס. א שאד נאר, וואס די לאקאלען פון די גימנאזיעס זענען קליין און די עלטערען האבען נישט געקאנט בייוואוינען די פערוויילונג פון זייערע קינדער. מיר פון אונזער זייט קאנען גאר אויסדריקען דעם דירעקטאר און לעהרער-פערסאנאל אונזער הערצליכען דאנק און וואונש, אז די גימנאזיעס זאלען ווייטער געפיהרט ווערען אין דעם זעלבען יודישען גייסט.

פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

פרייטאג צו נאכט'ס דעם 1 סטיציען 26 יאהר, 8 אב. פינקטליך קומט פאר א רעפעראט פון פראפ. פ. מישקאטבליט א. ד. ט. „רבי יהודה הנשיא — חתימת המשנה".

איינגאנג נאר פאר חברים-ות.

א גרויסע גניבה.

דינסטאג אין אווענד ארום 7 אזייגער, בשעת דער איינוואהנער, אויף וואהל 18, וועלוויל סטאליאר, איז ארויסגעגאנגען פון זיין שטוב, פערמאכענדיג גוט איפ'ן שלאס די טהיר, האבען גנבים אויסגענוצט די געלעגענהייט, וואס קיינער איז גראד אין שטוב נישט געווען און אין אייניגע מינוט ארום האבען זיי אויף א געשיקטען אופן אויסגעהאקט די טהיר און אין משך פון קוים א האלבע שעה ארויסגערוימט די טייערסטע חפצים פון שטוב. די גנבים האבען געמאכט א גענעראלנעם „ספושאנט" און ארויסגענומען, פלושענע קאלדרעס, 2 פאקענע מאנטלען, עטליכע זיידענע קליידער, צירונג, א וויפראווע און נאך ווערטפולע זאכען. די גנבים האבען אין מיטען דער ארבייט דערפיהלט אז מען געהט און האבען זיך שנעל אבגעטראגען, איבערלאזענדיג אין פאדערהויז איין פלושענע קאלדרע.

די גניבה ווערט געשאצט אויף א שעהנע פאר טויזענד זלאטעס.

„העברעאישער קרייז"—ראדאם

(לאק. פון דער ציוני. ארג. לובעלסקא 25)

שבת 4 נ. מ. פינקטליך קומט פאר א חברים-דיסקוסיע ארום פאלגענדע פראגען:

1) פארטייאיזם און אונפארטייאישקייט
2) די וואהלען צו דער „אספת הנבחרים
3) די ווירקונג פון דער קריעג אין יאהר 1870 אויף דעו וועלט-מלחמה
4) סעמיועל און לארד פלומער—

ס'ווערט געבעטען קומען פינקטליך.

פאר וואס לעא בעלמאנט האט נישט פערטיידיגט קעסטענבערג'ן...

פאריגען דינסטאג האט דער בעקאנטער פרעלעגענט לעא בעלמאנט געהאלטען א פארלעזונג אין טעאטער „ראזמאיטאשטשי" אויף דער זעהר אקטועלער און אינטערעסאנטער טהעמא „דרייפוסיארע, בייליסיאדע און אנדערע... יאדעס" דער פופלעגענט האט אויספיהרליך ארומגערעדט אלע אומשטענדען, און סבות, א דאנק וועלכע ס'יוערען בעשאפען גרונדלאזע בלבולים אויף יודען. ה' בעלמאנט האט אין זיין פארלעזונג זיך בעמיהט אויפצופלאנטערען דעם געדיכטען קנויל, וואס ענטהאלט פערשידענארטיגע פאליטיש-היסטארישע און געזעלשאפטליכע מאמענטען און ווערט בכוונה אזוי צונויפגעפלאכטען פון יענע בייזוויליגע פאקטארען, וואס ווילען אזוי נאך אויפבוישטווען דעם המון דורך פערשידענע סענטימענטען און ריהרענדיגע געפיהלען געגען יודען... ה' בעלמאנט האט אויף א זעהר פארזיכטיגען און דעליקאטען אופן געגעבען אנצו-

(ענדע אויף דער 10 טער זייט)

קעלצער אבטיילונג.

א גאנז איז געריכט.

מיט עטליכע וואכען צוריק איז אין קעלצער פרידענס-געריכט פארגעקומען א אינטערעסאנטער פראצעס וועגען א גאנז... אויף דער בעשולדיגונגס-באנק איז געזעסען צוועסיל לייכטער, די פרוי פון פערוואלטונגס-מיטגליד פון דער יודישער קהלה אין קעלץ ה' ש. לייכטער, וועלכע איז בעשולדיגט געוואָרען, אז אין א געוויכען מארק-טאג האט זי גע'גנב'ט א גאנז. אין אמת'ן האט די פרוי לייכטער געקויפט א גאנז און פאר איהר טאקי גוט בעצאהלט, נאר א היים געהענדיג, איז צו איהר צוגעלאפען א פויער, שרייענדיג אז דאס איז זיין גאנז און אז די פרוי לייכטער האט די גאנז גע'גנב'ט. אויפ'ן געשריי פון פרוי לייכטער און אנדערע זענען אנגעקומען 2 פאליציאנטען, די פרוי לייכטער האט געבעטען די פאליציאנטען און די אנדערע מיט איהר צו געהן אויפ'ן ארט, וואו זי האט די גאנז פאקטיש געקויפט. די פאליציאנטען אהן שום פריהערדיגע אויספארשונג האט מיט געוואלד די פרוי לייכטער אנגעפיהרט אין קאמיסאריאט אריין, געגען וועלכער ס'איז באלד צוזאמענגעשטעלט געוואָרען א פראטאקאל, נישט קוקענדיג דערויף וואס די פרוי בורקאווסקי האט אין קאמיסאריאט געזאגט, אז זי אליין האט געזעהן, ווי פרוי לייכטער האט פאר דער גאנז בעצאהלט, נאר מ'האט זי נישט געוואלט הערען. דער מאן ה' ש. לייכטער געוואויער-ווערענדיג, אז זיין פרוי איז אנגעפיהרט געוואָרען אין קאמיסאריאט, האט זיך גלייך געווענדעט אין קאמיסאריאט צום דיזשורנע פרזשאדאווניק איהם צו ערקלערען פאר וואס זיין פרוי איז אנגעפיהרט געוואָרען אין קאמיסאריאט אריין, דער לעצטער האט איהם געענטפערט, אז דיין פרוי איז א „גנב'טע". דער ה' לייכטער, פיהלענדיג זיך פון די ווערטער שטארק בעליידיגט, האט געבעטען דעם פרזשאדאווניק צוריק צו ציהען די ווערטער, נישט אנצורופען דאס ווארט „גנב" נישט האבענדיג דערויף קיין פאקטישע בעווייזען. נישט קוקענדיג אויף דעם אלעם איז דער פראטאקאל אבגעשיקט געוואָרען אין געריכט אריין. דער פראצעס איז בעטראכט געוואָרען אין פרידענס-געריכט פון 1 רעוויר. דאס געריכט, שטיצענדיג זיך אויף די עדות מצד דער פרוי לייכטער האט זי איינגאנצען בעפרייט און איהר אבגעגעבען די גאנז..

כאראקטעריסטיש איז, אז די גאנז איז עטליכע טעג געשטאנען אין קאמיסאריאט און נאכהער א צייט פון עטליכע חדשים אין מאגיסטראט און זי איז געשטאנען אלס פאקטישער זאך אין פרידענס-געריכט... משניצות, אז די גאנז האט פיל מעהר אנגעקאסט דעם מאגיסטראט ווי דער גאנצער פראצעס.. דאנגעגען האט דאס געריכט אנגעגעבען א אנקלאגע אויף דעם פאליציאנט, וואס האט די פרוי לייכטער ארעסטירט אהן א פריערדיגע אויספארשונג אויפ'ן ארט, די פערטיידיגונג פון פאליציאנט, אז ער איז געווען איינער אליין, איז נישט גענומען געוואָרען צום קענטעניס צוליב די ווערטער פון דער פרוי לייכטער, אז ס'איז געווען נאך א פאליציאנט נומ. 546.

יודען קריגען זיך אין א פוילישער צוקערניע.

זונטאג דעם 13 טען ה. ח. האבען זיך אין דער פוילישער צוקערניע „סמאלענסקי" צוזאמענגעטראפען די ה"ה: ארלאף ווילנער און דער ראטמאן הערמאן לעווי, צווישען וועלכע ס'איז ענטשטאנען א קריגעריי. ה' ווילנער האט שטארק געזידעלט דעם ה' לעווי און אין דער אנוועזענהייט פון פיעל קריסטען האט ה' ווילנער אויסגעשריגען אויפ'ן ה' לעווי: „דו באנקראטניק, דו געמיינער יונג" א. אז. וו. די זאך האט ארויסגערופען א גרויס פערוואונדערונג ביי אלע אנוועזענדע, וועלכע קאנען דעם ה' לעווי אלס זעהר איידעלעם מענשען. ווי מיר דערוואוסען זיך, איז די זאך איבערגעגעבען געוואָרען אין געריכט.

פון שטאדט-ראט.

צוליב דעם, וואס אין יאהר 1925 וועט שוין מעהר נישט פארקומען קיין זיצונגען, איז אויף דער זיצונג, וועלכע איז פארגעקומען דעם 14-טען ד. מ. בעטראכט געווארען א גאנצע רייהע אקטועלע ענינים. לאנגע דעבאטען האט ארויסגערופען דער פארשלאג פון די יודישע ראטמענער, וועגען ערלויבען אפען צו האלטען די געשעפטען מיט 2 שעה לענגער ווי שטענדיג, אין דער חנאות וואך. נור א דאנק דעם, וואס די אבגעהאלטענע שטימען ווערען צוגערעכענט פאר'ן פארשלאג, איז דער פארשלאג אנגענומען געווארען. א הייסע דיסקוסיע האט אויך ארויסגערופען די עלעקטראווניע-פראגע, וועלכע ציהט זיך שוין זייט דעם יאהר 1923 און ביז יעצט נאך נישט ערלעדיגט געווארען, צוליב דעם, וואס די געזעלשאפט, מיט וועלכער עס איז זיינער צייט צו-

הפקר פיעטרושקא.

„זשידאווסקי שוויסטעק" — דער קעלצער סוחרים-פעראיין האט גע'פסק'ענט אז אויפצוהענגען א פושקע פון קרן קימת, דארפט מען פריהער אבגעבען א פאדאניע.

ווערט א יוד געשטראפט נעביך מיט א הויז, אדער גאר מיט עטליכע הייזער, כ'מיין טאקי דעם היגען רופא ה' ר. וואוינט ביי איהם א יוד א ארימאן און קען איהם נישט צאלען פינקטליך קיין דירה געלד, קלאגט ער איהם טאקי איין, א יוד א ארימאן, וואס זאל ער נעביך טהון? ער וויל דאך נישט פערלירען אין ווינטער דעם דאך איבערן קאפ, און בפרט אז דער סאנד הייסט איהם אויפווייזען צי ער קען טאקי נישט צאהלען, געהט דער יוד אין דער יודישער גמינע, נעמט ארויס א קוויט; היות ווי ער איז א ארימאן און קען טאקי נישט בעצאהלען.

פערדריסט עס אבער דעם דאזיגען איידעלען רופא— וואס טייטש—טאטע? ער, א יוד א קבצן, זאל זיך געבען אזא עצה, און אזוי ווי עס קומט צום סאנד, וויזט דער יוד בעלייגט דאס פאפיער פון דער גמינע, גיט ער א מאך מיט א ראניע צום סענדזשע;

—„טא יעסט זשידאווסקי שוויסטעק", און דער סענדזשע א קריסט, האט דאך געפונען פאר נויטיג איהם אויפמערקזאם צו מאכען; אז אין דער יודישער גמינע זיצען אנגעזעהענע יודישע בעל הבתים, וואס [illegible] זיי ארויסגעוועהלט, און אז אזעלכע [illegible] ווערען נישט [illegible] געגעבען.

און עס פרעגט זיך, צי [illegible] ווייסט כאטש דער דאזיגער רופא, אז [illegible] פון א קריסט, וואס די יודישע גמינע [illegible] זשידאווסקי שוויסטעק", הייסט שפייען זיך אליין אין פנים אריין.. און מאכען פון זיך זעלבסט דעם גרעסטען חוזק... און דאס זאל הייסען זיך פערטיידיגען אין א כאנר אין אזוי נאך וויל מען נושא חן זיין ביי קריסטען, וואס מען שמירט זיך אליין איין דאס פנים אבי צו בעקומען אנ' עקסמיסיע אויף א יוד א ארימאן.

כאראקטעריסטיש איז, דאס, וואס דער רופא האט סיי ווי סיי פערשפילט, און דער ארימער יוד בלייבט ווייטער וואוינען.

* * *

מען זאגט, אז ביי יודען איז נישט דא קיין דיסציפלין, אדרבה, לאמיר נעמען, למשל, דעם היגען סוחרים-פעראיין וועט איהר זעהן וואסערער דיסציפלין דארט איז פארהאן, קיין שום זאך ווערט דארט נישט געטהון אום אז עס זאל פריהער נישט אפגעהאלטען ווערען פערזאמלונגען, בעראטונגען,—גענוי אויספארשען יעדער זאך עס זאל חלילה נישט ברענגען וועמען קיין שאדען.

אט זעהט איהר, למשל, טאקי מיט דער קרן קימת-פושקע – א רחמנות דאס שעהנע בלויע פושקעלע נעביך, מיטן ווייסען מגן דוד אין דער מיט, וועלכע דארף פון יעדען יודען הארציג אויפגענומען ווערען, און בפרט אזא סוחרים פעראיין, דער סעקרעטאר דאכט זיך, אויב איך האב קיין טעות נישט— איז אויך א שטיקעל ציוניסט, און אויך א מענש, וואס דארף פערשטעהן, אז אנהענגען א פושקע פון קרן קימת אין סוחרים-פעראיין, וואו א יוד זאל ארייגווארפען עטליכע גראשען פאר'ן אויפבוי פון ארץ-ישראל, שמעקט חלילה נישט מיט קיין שום סכנה, און ס'איז נישט גענומען אויף זיך אזא פעראנטווארטליכקייט, ווי מען זאל דארפען ערשט אפגעבען א פאדאניע, מאכען דערפון גאנצע געשעפטען. דער סוחרים-פעראיין דארף אויך נישט פערגעסען, אז די היגע ציוניסטישע ארגאניזאציע האט נישט קיין געצאהלטע מענשען, נאר אלע ארבייטען פריוויליג, וועלכע מ'קען זיי נישט הייסען קומען עטליכע מאל און זיי זאלען שרייבען פאדאניעס, און [illegible] אפטשלעפען דעם מיט פון די זאמלער. — מילא, מא, וואס זאל מען מאכען, אבשר זענען זיי גערעכט!..

ע.

שטאַנד געקומען אַ צבמאַך און יעדנס מאָהל שטעלט די גצזעלשאַפט פרישע בעדינגונגען, וועלכע זענען אונמעגליך אָנצונעהמען.

דער ענין איז נאָך לאַנגע וכוחים אבגעשיקט געוואָרען אין די קאָמיסיע.

ער שיסט דאס דריטע מאָהל און מען קאן איהם נישט כאפּען.

שוין א לענגערע צייט, ווי עפּיס א געהיימע האַנד ארבייט אין קעלץ אויף א רעטזעלהאַפטען אופן און מען קען ביי קיין פאל נישט דערגעהן, ווער דער געהיימניספולער מערדער-שיסער איז שוין צום דריטען מאָהל האט די זעלבע האַנד געשאסען אויף אומשולדיגע מענשען און עס געלונגט איהר כסדר ענטרינען צו ווערען. ערשט נישט לאַנג האט דער זעלבער אונבעקאנטער געשאסען אויפן יודישען מיידעל פריי־זינגער, דערנאָך אויפן פשאדאווניק באראן און אם-לעצט אויפן קאָלעיאזש וולאדיסלאָוו שמיצך.

די פאליציי האָט ארויסגעגעבען א פּריז פון 500 זלאטעס פאַר דעם יעני־גען, וואס וועט ענטדעקען די געהיימע מערדערליכע האַנד. איבער׳ן שטאדט זענען אויסגעקלעבט געווארען גרויסע אייפרופען צו דער בעפעלקערונג אין לויט אַנגעגעבענע פערשידענע סימנים ווערען אלע געבעטען מיטהעלפען אויס צוגעפינען אָט דעם שעדליכען שיסער־מאַניאַק.

ציוניסטישע יוגענד = אָרגאַניזאַציע ביי דער ציוניסטישער אָרגאַני= זאַציע אין קעלץ.

שבת דעם $19/_{12}$ ד. י. 4 א זייגער נ. מ. איז פארגעקומען א אלגעמיינע פערזאַמלונג.

נאָכ׳ן אפּגעבען א בצריכט פון דער ביז יעצטיגער טעטיגקייט, וועלכע איז איינגענומען געוואָרען מיט אנערקענונג, איז אויסגעוועהלט געווארען א פער־וואלטונג. אין וועלכע עס גצהען אריין פאָלגענדע פערזאָנען: ח״ח ה. מארי־מאנט, י. סערצאזש, ה. פישמאָן, א. ניסענקערען, ב. קאָלאָטאָטש, מ. בלאַנק, י. מרגליות. פרל׳ ר. ציטרין, ס. יוט־שענקא, ב. וויינריב. רעוויזיאָנס-קאמיס־יע: ח׳ ה. שלעזינגער פרל מ. פישמאן, און ר. שטראובערג.

אונטער א געהויבענער שטימונג און געזאנג פון דער „התקוה״ איז די פערזאמלונג געשלאסען געווארען.

גלייכצייטיג ווערט געמאָלדען, אז דער סעקרעטאריאט איז טעטיג טעגליך פון 8 ביז 10 אָוונד.

דער קאָמיטעט

פון שניידער מייסטער=פעראיין ביים יודישען האַנדווערקער= פעראיין אין קעלץ.

שבת אָוונד זאת-חנוכה דעם 19-טן דעצעמבער ה. י. איז אין לאָקאל פון יודישען האַנדווערקער-פעראיין פאָרגעקומען א טראַדיציאנעלער חנוכה-אוונד אויפ׳ן אוונד זענען געקומען בערך 80 מיטגליעדער. דער זאל איז געוועזן שעהן דעקאָרירט און 9 א זייגער אָוונד האָט דער פאָרזיצענדער ה׳ ש. לייכטער געעפענט דעם אָוונד מיט עטליכע אינהאַלט׳ס־דייכע ווערטער „מעניגא־דיומא״. דעם אָוונד האָבען בעגריסט די פאָרשטעהער פון אלע סעקציעס ביים יודישען האַנדווערקער-פעראיין און אין נאָמען פון דער פערוואַלטונג פון אַלגעמיינעם האַנדווערקער-פעראיין האָט בעגריסט דער וויצע-פארזיצ. ה׳ זאָלצער. דער עולם האָט זיך זעהר גוט געוויילט, די מוזיקאלישע אָבטיילונג אָנגעפיהרט דורכ׳ן פערוואלטונג׳ס-מיטגליעד, ה׳ יאַקובאָוויץ, האָט פער־שאַפט די אַנוועזענדע פיעל פערגעניגן, ביים געלעגענהייט, א דאַנק דעם היי־סען אַפּעל פון פאַרז. ה׳ ש. לייכטער, איז געשאַפען געוואָרען אויפ׳ן אָרט א סומע פון 80 זלאָטעס לטובת דער הילפס-קאָסע ביים שניידער מייסטער־פעראיין. פאר׳ן שליסען דעם אָוונד דערמאָנט דער פאָרז. די פערשטאָרבענע חברים פון פעראיין, וועלכע אלע פערזאמעלטע בעעהרען מיט אויפשטעהן. די חברים שטעהען אויף, דער מוזיק שפּילט דעם פּוילישען און יודישען הימן און פאָרז. ה׳ לייכטער שליסט דעם אָוונד מיט׳ן אויסרוף „לשנה הבאה בירושלים״!

אין אַלגעמיין איז דער אָוונד אַדורך זעהר אימפּאָזאַנט.

אַ נייע אידישע באַנק אין קעלץ.

פון 1־טען יאַנואר ק. י. ווערט געע־פענט דורך די ה״ה פ. זלאָטא און מ. קאָהן אַ באַנק א. נ. „קעלצער קרעדיט באַנק״ אויף אָרלאָ גאס 9. וואו ס׳וועלן ער־לעדיגט ווערען אַלע ארט-געשעפטען וועלכע געהן אריין אין באַנק אנגע־לעגענהייטען.

אַ קרייז קאָנפערענץ פון ק.ק ל. אין קעלץ

זונטאָג דעם 27 און מאָנטאָג דעם 28-טען ה. ח. ווערט פאָרקומען אין לאָ־קאל פון „מזרחי״ מאַרק 15 אַ קרייז—קאָנפערענץ פון יודישען נאַציאָנאַל—פאָנד אין קעלץ מיטן אָנטהייל פון סיים דעפּוטאַט יצחק שיפּער, פּראָפ. ביינישׁ און ראדינסקי (וואַרשאַ).

די פייערליכע ערעפנונג וועט פאָר־קומען זונטאָג 5 זייגער נאָך מיטאָג.

נ. פּ. ר.—ראַטמענער פערלאָזען די זיצונג פון שטאָדט=ראַט

די לעצטע שטאָדט-ראַט זיצונג איז געוועזען אַ שטורמישע, דעם שטורם האָט ארויסגערופען דער דרינגענדער פאָרשלאַג, אריינגעטראָגען דורך אַ מיט־גליד פון נ. פּ. ר., אז דער מאגיסטראַט זאָל אסיגנירען אַ סומע פון 10,000 זל. פאַר אָרבייטסלאָזע. נאָך לאַנגע דעבא־טען איז אָנגענומען געוואָרען דער צווייטער פאָרשלאג פון ראַטמאן ה׳ פּאטאצקי צו אָסיגנירען די סומע אויף אַרבייט, וועלכע די שטאָדט דאַרף יעצט אַדורכפיהרען, כדי אזוי ארום צו גע־בען בעשעפטיגונג די אָרבייטסלאָזע, נאָכ׳ן רעזולטאַט פון דער אָבשטימונג האָט גענומען דאָס וואָרט א פאָרשטע־הער פון נ. פּ. ר. און אָנגעגעבען אַ ערקלערונג, דאָס דער קלוב זיינער קען ווייטער נישט טראָגען די פעראַנטוואָר־טליכקייט פאַר די מעשים פון שטאָדט־ראַט און דעריבער זאָגען זיי זיך אָב פון די מאַנדאַטען. גלייך נאָך דעם האָבען אַלע נ. פּ. ר.—ראַטמענער פער־לאָזט די זיצונג. דער פאָרזיצענדער ערקלערט, דאָס צוליב דעם פעהלען פון אַ קוואָרום רייסט ער איבער די זיצונג.

כדי צו קאָמפּלעטירען דעם שטאָדט־ראַט געהען אריין אויפ׳ן אָרט 4 פער־זאָהן פון דער קאַנדידאטען—ליסטע, צווישען זיי 2 יודען די ה״ה י. גוטמאן און י. פישמאָן, וועלכע זענען שוין איינגעלאַדען געוואָרען אויף די נעכ־סטע זיצונג.

פון היגען קרייז—געריכט

די טעג איז פאר׳ן היגען קרייז—געריכט געשטאַנען דער מיעחיוהער איינוואוינער טעאָדאָר ניעמצאָק, וועל־כער איז געוואָרען אָנגעקלאָגט פאַר אָנ־געהערען צו דער קאָמוניסטישער אָר־גאַניזאַציע און פיהרען אַ אַגיטאַציע צווישען די אַרבייטער.

די געשיכטע איז אזעלכע:

אין יאָהר 1923 ווען די הצכערע אָפיצירען שולע האט געוויילט אין מיע־חצוו און געזאָלט אַ געוויסען טאָג פאָה־רען אין א דערבייאיג שטעטעל, האָט דער אָנפיהרער, אַ גענעראַל, בעקומען אַן׳אַנאָנימען בריף, אין וועלכען דער שרייבער טיילט איהם מיט דאָס ניעט ווייט פון דער סטאַציע, איז די ליניע צושעדיגט געוואָרען דורך אַ געוויסען ה׳ קאַרבאָווסקי און דער אויטאָר פון בריף וואָרענט דעם גענעראַל נישט צו פערלאָזען דאָס שטעטעל, כדי אויסצו־מיידען אַ קאַטאַסטראָפע.

די גאַנצע מעשה האָט זיך אויסגע־וויזען אלס אויסגעטראכט און די אויס־פאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, דאס דער אויטאָר פון בריעף איז סעדאר נימצאק געגען וועלכען קארבאווסקי האָט פער־פיהרט א פראצעס און אלס רעזולטאט דערפון איז נימצאָק פערורטיילט גע־וואָרען אויף 6 חדשים.

גלייכצייטיג האָט די ווייטערע אויס־פאָרשונג ענטדעקט, דאס נעמצאק האָט זיך אויך פערנומען מיט קאָמוניסטישע אגיטאציע צווישען די באהן־ארבייטער און אויך געזאמעלט נדבות לטובת די פאָליטישע ארעסטאנטען. די עדות וועלכע זענען ארויסגערופען געווארען אין א צאהל ביז 20 האָבען בעשטע־טיגט די בעשולדיגונג און דער היגער קרייז-געריכט האָט דעם אָנגעקלאָגטען פערמשפט אויף 4 יאָהר שווערע תפיסה.

בעקאַנטמאַכונג.

—◆◆◆◆—

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט דאָס פון 1-טען סעפּטעמבער 1926 ווערט געעפענט אין קעלץ, אָרלאָ גאס 9 №

אַ באַנק-געשעפט א. ג.

Kielecki Bank Kredytowy spół. z ogr. odp.

אַלע אָרט באַנק אָפּעראַציעס: ווי: וועקסעל-אינקאַסאָס אויף יעדען אומגעבונג, פראכטען א. ד. ג. ווערען שנעל ערלעדיגט און רעיעל בעהאַנדעלט.

אינקאַסאָס ווערען אויסגעצאָהלט אין טאָג פון איינצאָהלונג.

מיט אַכטונג: **פּ. זלאָטא, מ. קאָהן.**

קעלץ, דעצעמבער 1925.

פאר וואס לעא בעלמאנט האט ניעשט פערטיידיגט קעסטענבערג'ן...

(המשך פון עמוד 7).

זהערענישען אויפ'ן שטייגער-פראצעס פארגלייכענדיג בדרך רמז א טהייל העלדען פון דער שטייגער דראמא צו די העלדען פון דער דרייפוסיאדע.

די פארלעזונג האט ארויסגערופען פעראינטערעסירונג און אויף יעדען געמאכט דעם בעסטען איינדרוק, אויפער ביי איין צוהערערין, א עלטערע קריסטין — ווי מען זאגט זאל זי היי־סען נינקאווסקא, וועלכע האט כסדר בייגעוואהנט דעם פראצעס צווישען ה' קעסטענבערג און רעד. פאגעלמאן — האט דער פרעליגענט פערפצהלט צו רעדען וועגען דער קעסטענבערגיאדע און ביים ארויסגאנג האט זיך די קריס־טין טאקי געווענדעט צום ה' בעלמאנט מיט פאלגענדער פראגע: געעהרטער פרעליגענט, אז איהר האט אזוי פער־טיידיגט אייערע יודען, טא פאר וואס זשע האט איהר נישט פערטיידיגט דעם חיגען ראבינער קעסטענבערג, וועמען די ראדאמער יודען פייניגען נעביך אזוי אהן רחמנות?—ה' בעלמאן האט, ווי מען גיבט אונז איבער געענטפערט, אז ער איז א שוואנגעליק און דאס האט נאך מעהר פערווינדעט די אלטיטשקע...

◆◆◆◆◆◆◆◆ מזל טוב ◆◆◆◆◆◆◆◆

צו דער פערלאבונג פון מיין פריינד

מזל טוב **נחום גוטמאן** מיט פרל' **מרגליות פינקעלשטיין** מזל טוב

ווינש איך, זאל זייער ניעער צוזאמענבונד זיין געשלאכען אין א נאמענט פון מזל און גליק.

דוד שיינבוים.

◆◆◆◆◆◆◆◆ מזל טוב ◆◆◆◆◆◆◆◆

צו די האכציים פון אונזער ליבע פריידינע

פעלא פרידמאן מיט ה' **משה האף**

ווינשען מזל ברכה און א גליקליך צוזאמענלעבען זאל זייער נייער לעבענס הויז לויכטען ווי דער פריהמארגען שיין אין פריהלינג.

ערשוזא און לידא

צו די חתונה פון אונזער גוטע פריינד פרל' **פעלי פרידמאן** מיט ה' **משה האף**, ווינ־שען מיר זיי אויף זייער נייעם לעבענ'ס־וועג אייביגעס גליק און א צופרידען צוזאמענלעבען.

מאניע עט ישראל בערקמאן.

א בלומעל - פערקויף לטובת דער תלמוד תורה.

קומענדיגען מאנטאג 28/12 קומט פאר א בלומעל־פערקויף לטובת דער תלמוד תורה אין ראדאם. ס'איז צו האפען דאס די יודישע בעפעלקערונג וועט זיך ווארים אפרופען און אונטערשטיצען דאס בלימעל.

Teatr POLSKI Kielce

w piątek 25-go po poł.

BETLEEM POLSKIE

wieczorem **BETLEEM POLSKIE**

W sobotę po poł.

Jak się śmieje i płacze w Warszawie

wodewil w 4-ch aktach

wieczorem | **Podatek majątkowy**

arcywesoła krotochwila w 3 akt. Czrymały-Siedleckiego

Niedziela po poł. | **Betleem Polskie**

wieczorem

ROZNOSICIELKA chleba

melodramat w 7 obrazach

בעקאנטמאכונג

אין דער קאנצעלאריע פון תלמוד-תורה וואהל 28 איז מיט דער ערלויבעניש פון היגען פינאנץ־אמט געעפענט געווארען א ספעציעלע ביורא אין וועלכער מען קען איינצאהלען פאר פאטענטען אויפ'ן יאהר 1926, יע־דער איינצאהלער וועט זיין גלייך פאטענט ארויסבעקומען אין דער קאנצע־לאריע פון תלמוד תורה. די ביורא איז טעטיג יעדען טאג פון 12—3 נאכמיטאג און פון 6—9 אווענד

בעמערקונג! יעדער איינצאהלער מוז מיטברענגען דעם פאטענט פון 1925 י.

דאנקזאגונג.

מיר דריקען אויס אונזער הערצליכסטען דאנק די אלע דורך אונזער פערוואלטונג איינגעלאדענע דאמען און הערען, וועלכע האבען מיטגעהאלפען איינארדנען דעם ראאוט פון „בר־כוכבא", וואס איז פארגעקומען דעם 19/12 אין זאהל פון „מיראזש"

די פערוואלטונג פון **„בר־כוכבא"**

אויפפאדערונג!

איך פאדער אויף דעם ה' **יעקב יוסף מאגנישעווסקי** צו א עהרען־געריכט פאר בעשולדיגען און בעליידיגען מיך אהן שום גרונד, פון וועלכען איך פיהל מיך גענצליך אונשולדיג.

מיט אכטונג: **ישראל ראזענבוים.**

Kino „ODEON" w Radomiu

Od 23 do 25 grudnia b. r. — **Tylko 3 dni!**

AŻ DO SKUTKU...

W roli głównej **Rajmond Griffith**

a do kogo podobny sami osądźcie. — Spieszcie ubawić się.

Od poniedziałku cicu sezonu *CAŁĄ NOC OTWARTE...*

W roli głównej **Ricardo Cortez.**

Kino-Teatr „CORSO" w Radomiu

פון היינט אן און יעדען טאג

„W Wielkomiejskim Bagnie"

א סענסאציאנעלע דראמע אין 6 אקטען

אין הויפט־ראל **בילל ראגגעס** מיט זיין 5־יעהריגען העלדעל **ישימני**

Wspaniały program świąteczny! **RIDOLINI** **jako woźny teatralny i w kamieniołomach**

Komedja w 6 aktach.

*Zwracamy uwagę Sz. Uczestników rautu chanukowego, urządzonego przez Tow. Gimn. Sport. „Bar-Kochba", że zamieniono **dwie** pary botów, które prosimy o bezwzględne zamienienie u numerowego hotelu Europejskiego.*

UWAGA zostawiono również parę męskich kaloszy, które są do odebrania tamże. **ZARZĄD.**

Wszystkim, którzy oddali ostatnią posługę drogim nam zwłokom żony, matki i babci naszej ś. p.

Perli z Bergmanów LEWI

a w szczególności przedstawicielowi Gminy Żydowskiej p. Hejnachowi Wajntraubowi składamy serdeczne „BÓG ZAPŁAĆ"

Mąż, dzieci i wnukowie.

Redaktor i Wydawca CH. M. Herc.

Odbito we własnej drukarni Radom Szwarlikowska № 20

POLONICA